

MILITIEOMBUDSMANNEN

När militieombudsmannens ämbete inrättades 1915, var det utan tvivel av behovet påkallat. En äldre tids militära tradition hade ej haft alltför mycket till övers för den enskilde soldatens integritet. Bestraffningar förekom, som med skäl kunde anses vara personligt förnedrande. Befälsföringen skedde ibland under ett uppbåd av svordomar. På många håll låg råheten nära under ytan hos en militär personal, som blivit uppfostrad till att endast så kunde disciplin uppehållas. Förhållandena mellan befäl och meniga blev inte bättre av den förföljelse mot officerskåren, som inte minst tidens skämttecknare systematiskt genomförde och som bidrog till officerarnas isolering i samhället. Därtill kom, att de militära anslagen hållits nere, och när svenska folket under den allmänna mobiliseringen 1914 konfronterades med försvaret kom talet om militär misshushållning upp — och har, orättvist, blivit kvar ännu i dag.

I övrigt är ju förhållandena nu, över 50 år senare, alldeles förändrade. Försvaret har växt in i samhällslivet. Officerare och underofficerare är tjänstemän som andra. Inga militära privilegier finns att

missbruka. Umgängestonen mellan befäl och värnpliktiga är ungefär den som används på idrottsplatserna. Statsmakterna har dragit slutsatserna av detta genom att bl. a. avskaffa de särskilda krigsdomstolarna. Endast MO är kvar som institution, med allt mindre antal allvarliga mål att handlägga.

Den nuvarande innehavaren av ämbetet förefaller att söka kompensera sin minskade arbetsbörda genom att överbetona vissa mål på ett sätt, som illa synes svara mot den aktning för personligheten, som är hans uppgift att uppehålla. Här skall ej diskuteras hans sedan en tid pågående konflikt med en viss del av flygledningen. Den är ej avslutad, och vad man kan säga är att tills vidare synes MO ej ha stärkt sitt ämbetes anseende genom sitt sätt att handlägga den. Detta är emellertid en mycket viktig punkt. Ju mer de nuvarande militärerna avlägsnat sig från "knektarna" från förr, ju mera de som vanliga bildade människor fått insyn i vad juridiska avgöranden är värda, desto högre krav ställer de på MO:s resning och personliga oväld. Om MO:s uttalanden skall fungera som riktmärken för militär demokrati, måste hans anseen-

de bland dem som han är satt att råda och eventuellt åtala vara absolut ogravverat.

Tyvärr är förhållandet för närvarande ej så. Man behöver endast ha en ytlig kännedom om stämningarna inom officerskretsar för att kunna säga, att där råder en uppenbar misstro mot MO:s sätt att sköta sitt ämbete. Det är svårt att göra gällande att misstron skulle vara helt oberättigad. Fallet med de två överstarna, som i samband med föredrag på sina regementen funnit anledning att yttra sig om innebörden av de olika utredningsalternativen i den pågående försvarsutredningen, är belysande.

Vad har de sagt annat än att den högsta föreslagna summan ger ett bättre försvar än den lägsta? Att den lägre summan i vissa fall — inte minst för Gotland, där ett av "brotten" begåtts — skulle kunna bli katastrofal, är väl känt. Det var otur för MO, att han tog sig för att offentligt anmärka på överstarna när ÖB:s utredningar och svar just blivit färdiga. Som bekant blev däri alla farhågor överträffade. Nu frågar man sig, om en överste enligt MO i fortsättningen inför en plutonchefsskola får upprepa vad ÖB redan sagt. Har han ens rätt att läsa upp tidningarnas kommentarer, när han nu inte får göra sina egna?

MO:s ställningstagande i denna fråga har och måste ha uppfattats av de av honom prickade som rent

politiskt. Han har velat värna om det socialdemokratiska utredningsförslaget, han har velat skydda regeringen för kritik. På annat sätt kan saken ej ses. Här har i denna tidskrift hävdats, och vi står fortfarande fast vid vår uppfattning, att officerare lika väl som andra ämbetsmän har rätt att sakligt kritisera regeringsåtgärder. Nu rörde det sig inte ens om en sådan. Det rörde sig om vissa inom en utredning framlagda kostnadsalternativ, och regementscheferna, som det åligger att fullgöra viss försvarsupplysning, talade om vad de skulle innebära.

Att kritik i militära som i andra sammanhang skall framföras med omdöme och i korrekt form är en annan sak. Men MO har inte påstått, att så ej skulle ha skett. Visserligen har en av överstarna, som kanske efter sin långa samvaro med journalister lärt sig anlägga en lättsam och oformell ton, talat om "herrarna i utredningen" eller något dylikt. MO citerar detta högtidligt. Han har inte funnit det åtalbart...

Man undrar om inte MO-institutionen har tjänat ut. Den är en relik från en gången tid. Befälskårerna bör numera behandlas som andra tjänstemän. De verkliga uppgifter, som kan finnas kvar efter MO, kan med fördel skötas av ett JO-ämbete, som ändå snart måste förstärkas.

Hr Palme som kyrkominister